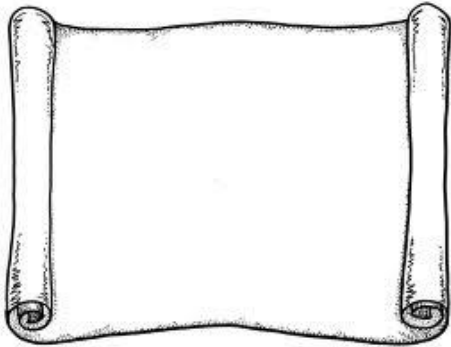

פרשת משפטים – שיצור לכיתת האן ולכיתה א

כתבה: דלית ביתן

למורה ולגננת: פרשת משפטים היא מקבץ ארוך של חוקים רבים, בנושאים שונים, ורובם די קצרים כך שנצל הפעם את ההזדמנות ללימוד אקלקטי שימחיש לימוד מתוך ספר תורה במקום להתעמק בסיפור אחד בלבד.

ללימוד המוצע לפרשה זו נחוץ גיליון ארוך (כמה בריסטולים או דפי עיתון מחוברים) מגולגלים למגילה (לקראת פורים אפשר להתחיל ללמד את המילים מגילה, לגלול, גליל) ועליהם נדפיס פסוקים (או תמונות הממחישות פסוקים, הילדים יצטרכו לנחש דרך התמונה מה החוק שהיא מייצגת) כך שהילדים ייחשפו לנושאים שונים בהדרגה וידונו בהם. בחרו שלושה נושאים (בערך) באופן אקראי. הדיונים יהיו קצרים יחסית אך מגוונים, ננסה לשאול בסוף מה משותף לכל החוקים שלמדנו. והנה כמה רעיונות:

יְכִי יְרִיבֵן אֲנָשִׁים

וְהִכָּה אִישׁ אֶת רֵעֵהוּ בְּאֶבֶן אוּ בְּאֶגְרֹף וְלֹא יָמוּת וְנָפַל לְמִשְׁכָּב

אִם יָקוּם וְהִתְהַלֵּךְ בַּחוּץ עַל-מִשְׁעַנְתּוֹ

וְנָקָה הַפִּכָּה, רַק שְׂבָתוֹ יִתֵּן וְרָפָא וְרָפָא (שמות, כא, יח-יט) - ראו הצעה להוראה המשך

איזה מקרה מתואר כאן?

מה צריך לדעתכם להיות עונשו של המכה?

האם זה משנה אם האיש שהוכה נפצע או מת? הרי הכוונה אותה כוונה?

מה מציעה התורה שייעשה למי שהיכה במידה והאדם שנפצע קם מפציעותיו?

מה פירוש "רק שבתו יתן"?

האם זה הוגן בעיניכם?

וְאִם-אִסּוֹן יִהְיֶה וְנִתְתָּה נֶפֶשׁ תַּחַת נֶפֶשׁ

עַיִן תַּחַת עַיִן, שֵׁן תַּחַת שֵׁן, יָד תַּחַת יָד, רֶגֶל תַּחַת רֶגֶל. כְּפֹיָה תַּחַת כְּפֹיָה,

פָּצַע(ע) תַּחַת פָּצַע, חֲבוּרָה תַּחַת חֲבוּרָה. (שמות, כא, כג-כה)

איזה עונש מגיע לפי הפסוקים למי שהורג או פוצע אדם אחר?

האם עונש כזה מקובל בימינו? (האם יש מקומות שבהם יש עונש מוות? ועונש של הטלת מום בתגובה להטלת

מום? הוצאת עין בתגובה להוצאת עין? מה כן? מה לא?)

האם עונשים מעין אלו מקובלים במדינת ישראל?

מה דעתכם על סוג כזה של עונש? כיצד צריך לדעתכם להעניש אדם ההורג או פוצע אדם אחר?

מה לדעתכם העונש כיום על הטלת מום? על הריגת אדם? (התייחסו להבחנה בין מזיד, שוגג, רשלנות,

ובשפתם של הילדים: בכוונה, לא בכוונה) האם זה הוגן? האם צריך להחמיר או להקל את העונשים בחוק?

(בגיל הזה נתייחס למאסר עולם במקרה של רצח, פיצוי או מאסר במקרה של פציעה, העונש הקבוע בחוק על

הריגה שעיקרה היעדר כוונת תחילה – 20 שנות מאסר)

שוחחו על עונש הפיצוי הכספי כאלטרנטיבה לעונש מידה כנגד מידה.

וְכִי יִפְתַּח אִישׁ בּוֹר אוֹ כִּי יִכְרֶה אִישׁ בֵּר וְלֹא יִכְסֹנוּ:
וְנִפְל שָׁמָּה שׂוֹר אוֹ חֲמוֹר

בְּעַל הַבּוֹר יִשְׁלַם כֶּסֶף יָשׁוּב לְכַעֲלָיו. (שמות כא, לג-לד)

מדוע חובה על החופר או על זה שפתח בור (למשל פתח ביוב) לכסות אותו? מה עלול לקרות?
מה עונשו של החופר במידה ומישהו נפל פנימה? מדוע עליו להיענש? (אי אפשר להעניש את בעל הבהמה שנתן
לה להסתובב חופשי?)

לגנת או למורה: שוחחו על משמעות המילה "רשלנות" – מדוע אני אשם גם כש"לא עשיתי בכוונה"? מתי
בכיתה אני נדרש למנוע יצירת מפגעים שאחרים יפגעו בהם? כיצד עושים זאת? מנפו את השיחה למקרים
רלוונטיים ביום יום.

כָּל אֲלֻסָּנָה וְיָתוֹם לֹא תַעֲנוּן

אִם עָנָה תַעֲנֶנָּה אֹתוֹ כִּי אִם צָעַק יִצְעַק אֵלַי

שָׁמַע אֲשָׁמַע צַעֲקָתוֹ וְחָרָה אַפִּי... (שמות כב, כא-כב)

את מי מייצגים היתום והאלמנה?

כיצד ניתן "לענות אותם"?

מי הם החלשים בחברה שבה אנו חיים היום? כיצד אנחנו מתייחסים אליהם?

מי מגן עליהם? כיצד ניתן לשפר את מצבם?

למורה ולגנת: היתום והאלמנה בעולם העתיק הם אלה שאיבדו את הדמות המגוננת, המפרנסת, המייצגת
והם הופכים להיות הדמויות החלשות בחברה, כאן מתחייב באל להפוך לדמות המגוננת עליהן – מי שיפגע
בהם יעורר את זעמו של האל. האם יש לנו היום אלטרנטיבה להגנתו של האל? כיצד אנחנו מגינים על
החלשים בחברה? באמצעות אילו חוקים? מערכות סיוע? ערכים?

אֱלֹהִים לֹא תִקְלַל וְנָשִׂיא בְּעַמּוּךָ לֹא תֵאָר (שמות, כב, כז)

תאור = תקלל

מדוע אסור לקלל את אלוהים?

מה הקשר בין אלוהים לנשיא (הכוונה כאן לאנשי ציבור), במה הם דומים? במה הם שונים?

מה קורה כשמתייחסים בזלזול לדמות סמכותית? מה היה קורה בכיתה או בגן לו היינו מתייחסים בזלזול
לצוות או למנהל/ת? מדוע חשוב לשמור על כבודם?

חֲדָבֶר-שִׁקָר תִּתְּרַחֵק (שמות, כג, ז) – לֹא מֵתֵאִים לִצְנִים

בירור המושג שקר: מהו דבר שקר? מה נחשב לשקר ומה לאמת?

האם לפעמים אנחנו משקרים כדי לעשות טוב? (שוחחו על משמעות הביטוי שקר לבן)

מתי אני משקר? איך אני מרגיש כשמשקרים לי?

מדוע אומרים כי "לשקר אין רגליים"?

נסו להסביר את ההנחיה להתרחק מהשקר במקום פשוט לאסור עליו.

וְגַר לֹא תִלְחָץ, וְאַתֶּם יִדְעֶתֶם אֶת נֶפֶשׁ הַגֵּר

כִּי גֵרִים הָיִיתֶם בְּאֶרֶץ מִצְרָיִם (שמות, כג, ט)

מי הוא הגר? מה פירוש האיסור "ללחוץ" אותו?

כיצד אמורים בני ישראל "לדעת את נפש הגר"? מה זה אומר? כיצד מרגיש גר? השוו לילד חדש בסביבה חדשה. כיצד ניתן ללחוץ אותו? מה יעזור לנו להבין אותו?

שָׁלַשׁ רְגָלִים תִּחַג לִי בַשָּׁנָה (שמות, כג, יד)

מה הם שלושת הרגלים? מדוע הם נקראים כך? כיצד יש לחגוג אותם?

את-חג המצות תִּשְׁמֹר

שִׁבְעַת יָמִים תֹּאכַל מִצֹּת כֶּאֱשֶׁר צִוִּיתְךָ לְמוֹעֵד חֹדֶשׁ הָאָבִיב

כִּי-בּוֹ יֵצְאֶת מִמִּצְרָיִם (שמות, כג, טו)

מה הוא חג המצות? מדוע הוא נקרא כך?

מה הוא חודש האביב?

מדוע לדעתכם מופיע רק החג הזה בפרשה שלפנינו?

פסיכומ: ביטוי הכרעת המוצ

וַיִּקַּח סֵפֶר הַבְּרִית וַיִּקְרָא בְּאָזְנֵי הָעָם

וַיֹּאמְרוּ: כֹּל אֲשֶׁר דִּבֶּר ה' נַעֲשֶׂה וְנִשְׁמָע.

כיצד ניתן לעשות לפני ששומעים? מה ניסו בני ישראל לומר לה' באמירה זו? מתי אני מתחייב לבצע עוד לפני שאני מקשיב מה המשימה? מתי אני דורש לשמוע קודם מה מבקשים ממני?

מתי קרה שכולם בגן / בכיתה הסכימו על אותו הדבר?

מתי אנחנו לא מסכימים? כיצד מגיעים להסכמה משותפת?

הצעה ליצירה

שוחחו על הביטוי : פה אחד – מה משמעותו?
מתי רעיונות או הצעות מתקבלים פה אחד?
ציירו או ייצרו יצירה שיבטאו את הביטוי הזה.

